
4. Wybory do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 roku. Teatr jednego aktora, czyli ponownie rywalizacja bez historii

DOI: 10.71433/2025.89.5.04

Wojciech Peszyński¹

Aleksandra Seklecka²

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0).
Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Cytuj jako: Peszyński W., Seklecka A., *Wybory do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 roku. Teatr jednego aktora, czyli ponownie rywalizacja bez historii*, [w:] R. Alberski, M. Cichosz, D. Szczepański (red.), *Gra o regiony 2024. Wybory do sejmików województw w Polsce*, Wałbrzych 2025, s. 48-59.

4.1. Sytuacja polityczna w sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2018–2024

W wyniku decyzji elektoratu z 21 października 2018 r. Koalicja Obywatelska (KO) oraz Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) zdobyły większość mandatów (odpowiednio 14 i 4) i mogły kontynuować współpracę w ramach koalicji zarządzającej województwem kujawsko-pomorskim. Niecały miesiąc później (19 listopada 2018 r.) nowi radni ukształtowali skład zarządu, który był identyczny jak w poprzedniej kadencji. Oprócz Piotra Całbeckiego (PO), wybranego na marszałka województwa czwarty raz z rzędu, w składzie zarządu znaleźli się: Zbigniew Ostrowski (PO, wicemarszałek), Dariusz Kurzawa (PSL, wicemarszałek), Stanisław Kopyść (PO, członek) i Aneta Jędrzejewska (PSL, członek). Przewodniczącym sejmiku został ponownie Ryszard Bober (PSL)³.

Zmiany w składach organów władzy wykonawczej i prawodawczej województwa zostały wymuszone na skutek decyzji elektoratu w dwóch wyborach parlamentarnych, jakie przypadły na okres VI kadencji sejmiku. W dniu 13 października 2019 r. Bober został wybrany na senatora, a Kurzawa – posła na Sejm RP. Na funkcję przewodniczącej sejmiku powołano Elżbietę Piniewską (PO, polonistkę z inowrocławskiego LO im. Jana

¹ ORCID: 0000-0002-0912-5550.

² ORCID: 0000-0002-8265-7545.

³ Zob. W. Peszyński, A. Seklecka, *Tyle musiało się zmienić, aby nic się nie zmieniło: wybory do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego*, [w:] R. Alberski, M. Cichosz (red.), *Gra o regiony 2018. Wybory do sejmików województw*, Wrocław 2020, s. 25-40.

Kasprowicza). Z kolei na nową wicemarszałek radni wybrali Agnieszkę Kłopotek (PSL). Co ciekawe, 15 października 2023 r. to Kłopotek wygrała wybory do Sejmu RP, pokonując Kurzawę w wewnętrznej rywalizacji na liście Trzeciej Drogi. To spowodowało, że Kurzawa wrócił do zarządu województwa, a skład tego organu nabrał takiego samego kształtu personalnego jak na początku kadencji sejmiku⁴.

W trakcie VI kadencji doszło łącznie do wygaszenia czterech mandatów. Większość przypadków (wskazanych we wcześniejszym akapicie) dotyczyło PSL. To sprawiło, że na koniec skład tego klubu był w 75% różny od tego z początku kadencji. Z kolei Łukasz Krupa (KO) na początku 2024 r. objął urząd zastępcy prezydenta Bydgoszczy, a miejsce po nim nie zostało obsadzone⁵.

Tabela 4.1. Liczebność klubów na koniec VI kadencji na tle wyników wyborów z 2018 r.

Podmiot	Wynik wyborów (liczba mandatów)	Liczba radnych na koniec kadencji
Koalicja Obywatelska	14	15
Prawo i Sprawiedliwość	11	8
Polskie Stronnictwo Ludowe	4	4
Sojusz Lewicy Demokratycznej–Lewica Razem	1	–
Niezrzeszeni	–	2
Razem	30	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sejmik województwa kujawsko-pomorskiego*, <https://sejmik.kujawsko-pomorskie.pl/5789/kluby-radnych> [dostęp: 31.05.2024].

W trakcie kadencji dochodziło również do zmian przynależności klubowej kilku radnych. Już na pierwszym posiedzeniu VI kadencji klub Koalicji Obywatelskiej zasilił Stanisław Pawlak, jedyna osoba wybrana z list SLD-LR. W pewnym momencie ugrupowanie marszałka Całbeckiego zyskało bezwzględną większość, ponieważ do klubu KO dołączył Jacek Chmarzyński (wybrany z listy PiS). Ten fakt nie zaważył na zmianie dotychczasowej formuły koalicji. W trakcie kadencji szeregi jedyne klubu opozycyjnego opuścili także Małgorzata Taranowicz i Adam Banaszak⁶, zostając niezrzeszonymi. To oznaczało spadek liczebności klubu PiS z 11 do ośmiu radnych⁷.

⁴ M. Zatuski, *Mariusz Kurzawa wicemarszałkiem województwa kujawsko-pomorskiego. Trwa sesja sejmiku*, <https://kujawy-pomorze.info/artykuly/dariusz-kurzawa-wicemarszalciem-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-trwa-sesja-sejmiku> [dostęp: 31.05.2024].

⁵ Warto nadmienić, że Krupa objął stanowisko, które dotychczas zajmował Michał Szybel – powołany w grudniu 2023 r. na wojewodę kujawsko-pomorskiego.

⁶ Banaszak pełnił funkcję radnego wojewódzkiego przez 18 lat, w latach 2006–2010 był wpływową osobą w koalicji PO–PiS–PSL–Samoobrona RP. Jednak w 2021 r., w czasie konfliktu wewnątrz obozu Zjednoczonej Prawicy, wyraźnie opowiedział się po stronie Jarosława Gowina i nie opuścił szeregów Porozumienia (zob. *Radny sejmiku stracił dobrą fuchę. Adam Banaszak pożegnał się z posadą wiceprezesa państwowej spółki*, <https://www.se.pl/torun/radny-sejmiku-stracil-dobra-fuche-adam-banaszak-adam-banaszak-nie-jest-juz-wiceprezesem-panstwowej-spolki-aa-7s5A-UAoo-fAaD.html> [dostęp: 1.06.2024]).

⁷ Por. *Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, <https://sejmik.kujawsko-pomorskie.pl/5789/kluby-radnych> [dostęp: 31.05.2024].

4.2. Strategie kadrowe komitetów w wyborach w 2024 r.

W porównaniu z sytuacją z wyborów w 2018 r. nie wprowadzono zmian w podziale województwa na okręgi. Radnych (30) ponownie wybierano w sześciu pięciomandatowych okręgach. Tym samym kujawsko-pomorskie jest jedynym województwem, w którym system wyborczy oparto wyłącznie na dystryktach takiej wielkości. Kumulacja tego czynnika z formułą d’Hondta już na starcie podnosi wysokość progów naturalnych, czyli rzeczywistego poparcia, jakie musi zdobyć komitet, aby uzyskać przynajmniej jeden mandat⁸. W praktyce, przy okręgach pięciomandatowych, wielkość progów naturalnych jest przynajmniej dwukrotnie wyższa od ustawowej klauzuli zaporowej (5%)⁹.

Tabela 4.2. Podział województwa na okręgi w wyborach do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 r.

Nr okręgu	Nazwa okręgu*	Granice okręgów	Mandaty
1	Bydgoszcz	miasto Bydgoszcz	5
2	bydgoski	powiaty: bydgoski, sępoleński, świecki, tucholski	5
3	grudziądzki	miasto Grudziądz; powiaty: grudziądzki, brodnicki, wąbrzeski, golubsko-dobrzyński, rypiński	5
4	toruński	miasto Toruń; powiaty: toruński, chełmiński	5
5	inowrocławski	powiaty: inowrocławski, żniński, mogileński, nakielski	5
6	włocławski	miasto Włocławek; powiaty: włocławski, lipnowski, aleksandrowski, radziejowski	5

* Nazwy okręgów zostały nadane przez autorów, co ma służyć klarowności prezentacji rezultatów badań.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W wyborach do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 r. swoje listy zarejestrowało osiem komitetów, z czego sześć we wszystkich okręgach wyborczych. Oprócz pięciu podmiotów, które kilka miesięcy wcześniej wprowadziły swoich reprezentantów do Sejmu RP, listy kandydatów we wszystkich okręgach zdołała zarejestrować

⁸ Zob. B. Michalak, *Próg naturalny*, [w:] A. Sokala, B. Michalak, P. Uziębło (red.), *Leksykon prawa wyborczego i systemów wyborczych*, Warszawa 2010, s. 112–114; J. Flis, *Złudzenia wyboru*, Kraków 2014, s. 142–144; B. Michalak, *(Dys)proporcjonalność wyborów samorządowych*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 4, s. 273–285; K. Urbaniak, *Zasada proporcjonalności w samorządowym prawie wyborczym*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2018, nr 4, s. 37–56; W. Wojtasik, *Manipulacje wyborcze*, Katowice 2022, 144–151.

⁹ Unaocznify to wyniki wyborów z 2018 r. Po pierwsze, świadczył o tym wysoki poziom nadreprezentacji ugrupowania zwycięskiego, czyli KO (11,8%). Po drugie, KW Kukiz’15 zdobył w skali województwa 5,7% głosów, nie otrzymawszy żadnego mandatu. Po trzecie, KKW SLD–LR w trzech okręgach wyborczych uzyskał poparcie wyższe niż 10% głosów, a zdobył tylko jeden mandat – w okręgu włocławskim, przy poparciu 15,44% (zob. W. Peszyński, A. Seklecka, wyd. cyt., s. 25–40).

jeszcze Polska Liberalna! Strajk Przedsiębiorców. Z kolei KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy” zgłosił swoich kandydatów w trzech okręgach, a Koalicja Samorządowa OK Samorząd w jednym (tabela 4.3). Zgodnie z zapisami Kodeksu wyborczego w wyborach samorządowych na liście wyborczej w okręgu liczącym pięć mandatów może być zarejestrowanych co najwyżej siedmiu kandydatów, a reprezentacje kobiet i mężczyzn nie mogą być mniejsze niż 35% liczby wszystkich kandydatów na liście¹⁰. W praktyce oznacza to, że w okręgach liczących od pięciu do siedmiu mandatów liczba pań i panów może się różnić co najwyżej o jeden, a w dystrykcie 6-mandatowym musi być równa. To w dużej mierze determinowało fakt, że odsetek kobiet na listach był wyraźnie wyższy od ustawowego minimum 35%, co jednak nie przekładało się na rejestrowanie pań na pozycjach pierwszych – najbardziej predysponujących do uzyskania mandatów (tabela 4.3).

Tabela 4.3. Dane dotyczące kandydatów w wyborach do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 r.

Komitet	Liczba kandydatów	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Liderki list	Liderzy list
KKW Koalicja Obywatelska	42	18	24	1	5
KW Prawo i Sprawiedliwość	42	19	23	1	5
KKW Trzecia Droga PSL–PL2050 Szymona Hołowni	42	20	22	1	5
KKW Lewica	42	20	22	2	4
KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	42	20	22	2	4
KW Polska Liberalna! Strajk Przedsiębiorców	31	14	17	1	5
KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”	17	8	9	1	2
KW Koalicja Samorządowa OK Samorząd	5	3	2	0	1
Razem	263	122	141	9	31
Razem (%)	100,00	46,38	53,62	22,5	77,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

KKW Koalicja Obywatelska zarejestrował na swoich listach 42 osoby, w tym 18 kobiet. W każdym okręgu na kartach do głosowania uprawnieni mogli doliczyć się czterech mężczyzn i trzech kobiet. W jednym dystrykcie (bydgoskim) zastosowano „suwak” (naprzemienne umieszczanie na liście kandydatów i kandydatek). Jedyną kobietą, którą zarejestrowano z numerem pierwszym na liście, była Elżbieta Piniewska (przewodnicząca sejmiku, okręg nr 5). Inne „jedyńki” KO to również doświadczeni działacze samorządu województwa. W toruńskim wystartował marszałek Piotr Całbecki, który od 2010 r. uzyskuje rekordowe wyniki w skali ogólnopolskiej. W Bydgoszczy listę tego komitetu otwo-

¹⁰ Art. 459 §1 i 425 §2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – *Kodeks wyborczy*, Dz.U. z 2023 r., poz. 2408.

rzył wicemarszałek Zbigniew Ostrowski, a we wrocławskim – członek zarządu Sławomir Kopyść. W okręgu nr 2 na pierwszym miejscu rozstawiono Jarosława Katulskiego (radnego trzech kadencji i posła na Sejm RP VI i VII kadencji), a w grudziądzkim – Roberta Malinowskiego (prezydenta Grudziądza w latach 2006-2018). Także na innych miejscach najbardziej predysponowanych do uzyskania mandatu rejestrowano doświadczonych samorządowców z KO. Na takich miejscach rozstawiono bowiem 13 z 14 osób radnych wojewódzkich, wybranych w 2018 r. z list tego komitetu.

W przeciwieństwie do KO w składzie list KW Prawo i Sprawiedliwość zaszły zauważalne zmiany w stosunku do warunków z poprzednich wyborów. Powodów takiej sytuacji było co najmniej kilka. Po pierwsze, odejście kilku radnych w trakcie VI kadencji sejmiku – np. Adama Banaszaka, od 2010 r. lidera listy w okręgu nr 5. Po drugie, utrata władzy przez PiS na szczeblu państwa spowodowała, że kilku działaczy z regionu nie mogło kontynuować swojej pracy w strukturach rządu czy w parlamencie. Po trzecie, od kilkunastu lat w partii Jarosława Kaczyńskiego często dokonuje się rotacji miejsc na listach, aby najbardziej doświadczeni działacze bardziej aktywnie zaangażowali się w kampanie wyborcze.

W Bydgoszczy listę PiS otworzył Jarosław Wenderlich, który do grudnia 2023 r. pełnił funkcję zastępcy Przewodniczącego Komitetu Stałego Rady Ministrów RP. Bezpośrednio za Wenderlichem umieszczono Marka Gralika (wojewódzkiego kuratora oświaty w latach 2015-2023), a na siódmym miejscu znalazł się Konstanty Dombrowicz (prezydent Bydgoszczy w latach 2002-2010, dotychczasowa „jedyńka” PiS). Listę PiS w okręgu grudziądzkim otworzył Józef Ramlau (w 2006 r. wojewoda, a w latach 2015-2023 wicewojewoda), a we wrocławskim – Józef Łyczak (senator RP VI, IX i X kadencji). Jedynym kandydatem PiS, który otrzymał pierwsze miejsce na liście zarówno w wyborach 2018 r., jak i 2024 r., był Przemysław Przybylski (okręg toruński). Warto zauważyć, że sześć lat wcześniej Przybylski legitymował się nieformalnym statusem „kandydata PiS na marszałka”.

W omawianej kampanii żadnego z kandydatów Zjednoczonej Prawicy nie opatrzono takim statusem, co może uwidaczniać rezygnację w walki o władzę o samorząd przedmiotowego województwa. Jedyną kobietą, którą PiS zarejestrował na pierwszym miejscu, była Anna Maćkowska (okręg nr 5). Warto zwrócić uwagę, że to właśnie w dystrykcie inowrocławskim na liście przedmiotowego komitetu było więcej pań niż panów (tabela 4.3).

Kandydaci Polskiego Stronnictwa Ludowego – partii współzarządzającej tym samorządem od samego początku istnienia województwa – tym razem kandydowali z list KKW Trzecia Droga. Partie wicepremiera Władysława Kosiniaka-Kamysza oraz marszałka Sejmu RP Szymona Hołowni sprawiedliwie podzieliły między siebie pierwsze miejsca na listach. W tym aspekcie PSL postawił na doświadczonych samorządowców. W okręgu inowrocławskim „jedynekę” otrzymał Dariusz Kurzawa (wicemarszałek województwa), we wrocławskim – Aneta Jędrzejewska (członkini zarządu), a w bydgoskim – Paweł Zgórzyński (radny V i VI kadencji, od grudnia 2023 r. podsekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). Spośród kandydatów nominowanych na miejscach pierwszych przez Polskę 2050 za najbardziej zaskakującą można uznać partycypację na liście TD Przemysława Terminińskiego (senatora RP IX kadencji). Dotąd Terminiński (prezes

drużyny żużlowej KS Apator Toruń) był kojarzony z PO. Tak samo jak KO i PiS, także TD przeznaczyła dla kobiety jedno pierwsze miejsce (okręg nr 6). Łącznie z list tejże koalicji wyborczej wystartowało 20 kobiet (47,6% wszystkich kandydatów), a to oznaczało, że w dwóch okręgach (nr 2 i 5) na listach było więcej pań niż panów.

Dokładnie tyle samo kobiet, ile TD, na swoich listach zarejestrowała KKW Lewica. Dla pań przeznaczono połowę wszystkich pierwszych miejsc, co na tle konkurentów stanowiło swoisty ewenement. W Bydgoszczy „jedynekę” otrzymała Karolina Kozłowska, w okręgu nr 2 – Beata Krajewska, a w okręgu grudziądzkim – Agnieszka Kowarowska. Jednak wśród kandydatów Lewicy największe szanse na zwycięstwo mieli obecny wicewojewoda Piotr Hemmerling (okręg inowrocławski) oraz Stanisław Pawlak (włocławski). Ten ostatni z wymienionych, jako jedyny, uzyskał mandat we wszystkich poprzednich sześciu elekcjach do przedmiotowego sejmiku.

KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy zdołali zarejestrować komplet kandydatów we wszystkich okręgach. Na listach tego komitetu zarejestrowano więcej kobiet niż w przypadku KO i PiS (20), jak również większej liczbie kandydatek powierzono status liderki list. W okręgu nr 2 pierwsze miejsce otrzymała Krystyna Jarocka, a we włocławskim – Anna Skrzypek. Takie dane wydają się warte uwypuklenia, bowiem w społecznym odbiorze Konfederacja postrzegana jest jako ugrupowanie „wybitnie męskie” i dotąd nie podejmowano szczególnych starań, aby taki wizerunek zmienić.

4.3. Rezultaty wyborów

W głosowaniu powszechnym w dniu 7 kwietnia 2024 r. partycypowało 761 420 spośród 1 533 285 uprawnionych. To oznaczało, że udział w przedmiotowych wyborach wzięła mniej niż połowa uprawnionych (49,66%), ale mimo to drugi najlepszy wynik w historii elekcji do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego. Poziom frekwencji z 2024 r. był niższy o przeszło 3% w porównaniu z sytuacją sprzed sześciu lat. Zestawiając ten stopień partycypacji z rezultatem, jaki odnotowano w kujawsko-pomorskim w wyborach do Sejmu RP z 15 października 2023 r. (71,75%)¹¹, można go uznać za zaskakujący. Trudno było bowiem przypuszczać, że blisko 338 tys. głosujących w wyborach parlamentarnych (mających miejsce pół roku wcześniej) zrezygnuje z uczestnictwa w elekcji samorządowej. Jednak sytuacja zaistniała w kujawsko-pomorskim stanowiła odzwierciedlenie tendencji ogólnopolskiej. Emocje towarzyszące kampanii i skutkom wyborów z 2023 r. cały czas były jeszcze silne i można przypuszczać, że politycy i elektorat czuli się zmęczeni tą sytuacją. Ze względu na efekt wyborów parlamentarnych z 2023 r. następna elekcja nie mogła mieć charakteru swoistego plebiscytu, którego przedmiotem jest ocena sprawowania władzy na szczeblu państwa przez PiS. Taki czynnik we wcześniejszych latach skutecznie mobilizował uprawnionych w wyborach do sejmików z 2018 r. Należy również

¹¹ Obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, *Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2023 roku. Województwo kujawsko-pomorskie*, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/woj/40000> [dostęp: 7.05.2024].

pamiętać o tym, że poprzednia elekcja samorządowa inaugurowała cykl czterech wyborów (lata 2018-2020), a ta z 2024 r. była ulokowana w środku cyklu, po najważniejszych w polskim systemie politycznym wyborach.

W połowie okręgów wyborczych udział w głosowaniu wzięła więcej niż połowa uprawnionych. Najwyższy poziom frekwencji odnotowano w okręgu nr 6, a najniższy w dystrykcie obejmującym największe miasto regionu (tabela 4.4). Zupełnie odwrotnie przedstawiały się relacje w aspekcie poziomu głosów nieważnych. Tak jak w poprzednich głosowaniach powszechnych, najniższy stopień tego wskaźnika wystąpił w okręgach obejmujących największe ośrodki regionu (Bydgoszcz i Toruń), a w dystryktach oddalonych od politycznego centrum województwa był wyraźnie wyższy (tabela 4.4). Należy jednak uwypuklić, że w porównaniu z wszystkimi poprzednimi elekcjami w 2024 r. oddano w kujawsko-pomorskim wyraźnie najmniej głosów nieważnych. Warto przypomnieć, że dziesięć lat wcześniej niemalże co piąty głos był nieważny¹².

Tabela 4.4. Poziom frekwencji i głosów ważnych w wyborach do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 r. (dane w %)

Okręg	Frekwencja	Głosy nieważne
Województwo kujawsko-pomorskie	49,66	5,30
Nr 1 – Bydgoszcz	46,87	1,87
Nr 2 – bydgoski	48,93	5,56
Nr 3 – grudziądzki	49,09	7,03
Nr 4 – toruński	50,63	2,82
Nr 5 – inowrocławski	50,42	6,99
Nr 6 – włocławski	51,59	7,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 4.5. Wyniki wyborów do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 r.

Komiteta	Liczba głosów	Odsetek głosów	Liczba mandatów
KKW Koalicja Obywatelska	276 144	38,30	14
KW Prawo i Sprawiedliwość	202 960	28,15	11
KKW Trzecia Droga PSL–PL2050 Szymona Hołowni	123 893	17,18	5
KKW Lewica	49 465	6,86	0
KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	47 164	6,54	0
KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”	11 165	1,55	–
KW Polska Liberalna! Strajk Przedsiębiorców	8 620	1,20	–
KW Koalicja Samorządowa OK Samorząd	1 654	0,23	–

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

¹² Por. W. Peszyński, *W cieniu konfliktu bydgosko-toruńskiego... Wybory do Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, [w:] R. Alberski, M. Cichosz (red.), *Gra o regiony 2014. Wybory do sejmików województwa*, Wrocław 2017, s. 54-55.

W rezultacie decyzji elektoratu pięć podmiotów osiągnęło ustawowy próg reprezentacji uprawniających do partycypacji w podziale mandatów. Taka sytuacja miała już miejsce czterokrotnie (lata 1998, 2002, 2006 i 2018). Wcześniej dwukrotnie zdarzyło się, że podmiot, który osiągnął klauzulę zaporową, nie wprowadził do przedmiotowego sejmiku żadnego przedstawiciela. Jednak w 2024 r. pierwszy raz w historii wystąpiła sytuacja, kiedy aż dwa komitety z poparciem powyżej 5% głosów nie uzyskały reprezentacji. Wśród przyczyn takiego stanu trzeba wskazać przede wszystkim na zbyt niskie poparcie dla Lewicy i Konfederacji w porównaniu z wysokością progów naturalnych, jakie generują pięciomandatowe okręgi. W praktyce, aby uzyskać przynajmniej jeden mandat w okręgach o takiej wielkości, trzeba było osiągnąć przynajmniej 12% głosów (w okręgu nr 6), a w dystrykcie grudziądzkim próg rzeczywisty wyniósł 14,82%¹³. W rezultacie 16,37% osób, które oddały w przedmiotowych wyborach głosy ważne, nie ma swojej reprezentacji.

Tabela 4.6. Wyniki wyborów do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w 2024 r. w podziale na okręgi (odsetek głosów i liczba mandatów)

Komitet	Okręg nr 1	Okręg nr 2	Okręg nr 3	Okręg nr 4	Okręg nr 5	Okręg nr 6
KO	47,18%	39,74%	29,63%	58,61%	31,16%	23,70%
	3 mandaty	2 mandaty	2 mandaty	4 mandaty	2 mandaty	1 mandat
PiS	26,91%	27,99%	31,90%	23,06%	29,23%	30,10%
	2 mandaty	2 mandaty	2 mandaty	1 mandat	2 mandaty	2 mandaty
TD	10,77%	14,02%	23,65%	6,58%	23,62%	23,98%
	–	1 mandat	1 mandat	–	1 mandat	2 mandaty
Lewica	8,32%	5,09%	5,18%	3,88%	7,73%	10,65%
	–	–	–	–	–	–
Konfederacja–BS	5,77%	7,56%	8,35%	4,68%	6,88%	6,31%
	–	–	–	–	–	–

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W 2024 r. łącznie trzy komitety (najmniej w historii) wprowadziły swoich reprezentantów do sejmiku. Ponad połowa wybranych deputowanych (16 z 30) była rozstawiona na listach na miejscach pierwszych. Mandaty zdobyły wszystkie „jedyńki” z KO i PiS oraz czworo liderów list z Trzeciej Drogi¹⁴. W gronie radnych VII kadencji znalazło się sześć

¹³ Wysokość progów rzeczywistych w przedmiotowej elekcji obliczono, dodając 0,01% do wartości procentowej potrzebnej do zdobycia piątego (ostatniego) mandatu. W ten sposób uzyskano wartość, która gwarantowała zdobycie przynajmniej jednego mandatu w okręgu. W efekcie rzeczywiste progi wyborcze w poszczególnych okręgach osiągnęły następujące wartości: okręg nr 1 – 13,46%; nr 2 – 13,25%; okręg nr 3 – 14,82%; okręg nr 4 – 14,66%; okręg nr 5 – 14,62%; okręg nr 6 – 12,00%.

¹⁴ Ponadto dziewięć wybranych radnych było rozstawionych na listach na pozycji drugiej (4 z KO, 4 z PiS i 1 z TD), czterech zajmowało pozycję trzecią (3 z KO i 1 z PiS), a jeden radny wywodził się z ostat-

kobiet i 24 mężczyzn. Z jednej strony, w porównaniu z sytuacją z poprzednich wyborów, liczba wybranych par wzrosła o dwie. Z drugiej strony, odsetek (20%) był wyraźnie niższy nie tylko od proporcji kobiet na listach tych trzech komitetów, ale od wymogu kwotowego (35%), jaki ustawodawca wprowadził w zasadach rejestracji list wyborczych. Wyjątek stanowił okręg inowrocławski, w którym w gronie zwycięzców było więcej kobiet (3) niż mężczyzn (2).

Po raz piąty z rzędu największe poparcie zgromadziła Koalicja Obywatelska (w latach 2006-2014 jako PO). W porównaniu z 2018 r. na KO zagłosowało o przeszło 3 tysiące więcej osób niż w poprzednich wyborach, co ze względu na różnice w poziomie partycypacji oznaczało wzrost o 3,66%¹⁵. Pomimo tego progresu nie tylko wynik wyborów KO (14 miejsc) był identyczny. Także w poszczególnych okręgach Koalicja zdobyła dokładnie taką liczbę mandatów jak sześć lat wcześniej. Dodatkowo 13 z 14 radnych VII kadencji, to dokładnie te same osoby, które mandaty zdobyły sześć lat wcześniej.

Tak jak w trzech poprzednich elekcjach najlepszy rezultat ugrupowanie to osiągnęło w okręgu toruńskim, wprowadzając do sejmiku czterech radnych. Co interesujące, trzeci raz z rzędu mandat uzyskali ci sami kandydaci. To znowu w dużej mierze ogromna zasługa indywidualnego wyniku marszałka Całbeckiego, który kolejny raz zgromadził rekordowe poparcie nie tylko w skali województwa, ale też Polski. Na marszałka województwa oddano 58 629 głosów, co stanowiło 45,07% głosów w skali okręgu i 8,13% w skali regionu. W Bydgoszczy KO zdobyła trzy mandaty, a każdy z tych wybrańców otrzymał poparcie powyższej 10% głosów w skali okręgu. Najślabszy wynik omawiany komitet osiągnął we wrocławskim, gdzie do drugiego mandatu (i 15 w skali regionu) zabrakło 370 głosów (0,28%).

W aspekcie rezultatów osiągniętych przez Prawo i Sprawiedliwość niektóre wnioski są analogiczne jak w przypadku KO. PiS, tak jak sześć lat wcześniej, zdobył 11 mandatów, a ich rozkład w poszczególnych okręgach był identyczny. Po dwa miejsca w sejmiku PiS zdobył w pięciu okręgach, a jeden – w dystrykcie toruńskim. W porównaniu z rezultatem z 2018 r. PiS straciło 21 tysięcy wyborców, co przełożyło się na nieznaczny regres procentowy (0,12%). Proporcjonalnie najwyższe poparcie partia Jarosława Kaczyńskiego osiągnęła w okręgach grudziądzkim i we wrocławskim (w obu przypadkach powyżej 30% głosów), wygrywając na tych obszarach z KO. Spośród kandydatów PiS najwięcej głosów zdobyli Józef Łyczak (okręg nr 6) i Przemysław Przybylski (okręg nr 4) – obaj ponad 20 tysięcy.

Debiut KKW Trzecia Droga w wyborach do sejmiku kujawsko-pomorskiego można uznać za udany. W stosunku do rezultatu osiągniętego w 2018 r. przez PSL odnotowano progres w postaci powiększenia grona wyborców o przeszło 10 tys. osób, co przeło-

nego miejsca (KO). *Wyniki w wyborach do sejmików województw. Sejmik województwa kujawsko-pomorskiego*, https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/sejmik_województwa/okregi/40000 [dostęp: 31.05.2024].

¹⁵ Uzasadnione jest domniemanie, że nastąpiło pozyskanie przez KO części wyborców, którzy w 2018 r. zagłosowali na SLD. W porównaniu z poprzednimi wyborami Lewica straciła przeszło 22 tysiące głosów (tj. 2,12%).

żyło się na wzrost rzędu 2,87%. W pięciu okręgach TD uzyskała rezultat powyżej 10%. W trzech poparcie było kilkudziesięcioprocentowe. Najlepszy rezultat ta koalicja uzyskała w okręgu nr 6 (niecałe 24% głosów), co przełożyło się na zdobycie dwóch mandatów. Traktując Trzecią Drogę jako kontynuatorkę PSL, można stwierdzić, że jest to jedyny podmiot w kujawsko-pomorskim, którego wynik wyborów był lepszy niż w 2018 r. Jednak trzeba zauważyć, że w porównaniu z poprzednią kadencją PSL stracił jeden mandat, a dwóch radnych do przedmiotowego sejmiku zdołała wprowadzić PL2050. O ile radni VII kadencji z legitymacją PSL (jedyńki z okręgów nr 3, 5 i 6) są doświadczonymi samorządowcami, o tyle rajcy wystawieni przez partię Szymona Hołowni to debiutanci¹⁶.

Tabela 4.7. Chwiejność wyborcza netto w zestawieniu wyborów do sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014 i 2018

Komitety	Procent uzyskanych głosów		Różnica
	2018	2024	
KO	34,66	38,30	+3,64
PiS	28,27	28,15	-0,12
PSL/TD	14,31	17,18	+2,87
Lewica	9,00	6,86	-2,14
Wolność/Konfederacja	1,52	6,54	+5,02
Pozostałe	12,24	2,35	-9,89
Wartość indeksu			11,84

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Ponieważ radnych wojewódzkich wybierano wyłącznie w pięciomandatowych okręgach, można było przypuszczać, że wskaźnik proporcjonalności przedmiotowych wyborów osiągnie wartość niższą niż w innych regionach. Jednak okazało się, że niższy poziom przedmiotowego indeksu osiągnięto w ośmiu innych regionach¹⁷. Ponadto warto zauważyć, że w porównaniu z sytuacją z 2018 r. proporcjonalność w kujawsko-pomorskim wzrosła o prawie 4% (tabela 4.8). Główną determinantę takiego stanu stanowiła mniejsza różnica pomiędzy procentowymi wynikami głosowania i wyborów zwycięzcy (KO) właśnie w 2024 r. (tabele 4.8 i 4.9).

Wzrost poparcia udzielonego KO przy nieznacznym regresie PiS wpłynął na niższy stopień rywalizacyjności omawianych wyborów w zestawieniu do sytuacji sprzed sześciu lat. Jednakże biorąc pod uwagę wyłącznie stosunek procentowego wyniku drugiego do pierwszego ugrupowania, dochodzimy do wniosku, że wybory z 2024 r. były jednymi z bardziej konkurencyjnych w historii elekcji do badanego sejmiku (tabela 4.9).

¹⁶ Przemysław Sznaidrowski był liderem listy w okręgu obejmującym północną część byłego województwa bydgoskiego, a Przemysław Ziemecki był rozstawiony na drugiej pozycji we wrocławskim.

¹⁷ W. Peszyński, Ł. Tomczak, *Próg i okręg wyborczy a proporcjonalność. symulacja zmiany parametrów na przykładzie wyborów do sejmików województw*, „Studia Wyborcze” 2024, nr 38, s. 62-64.

Tabela 4.8. Poziom dysproporcji pomiędzy wynikami głosowania a wynikami wyborów w 2024 r.

Komitet	Procent głosów	Procent mandatów	Różnica
KO	38,30	46,67	+8,37
PiS	28,15	36,67	+8,52
TD	17,18	16,67	−0,51
Pozostałe	16,37	0,00	−15,75

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 4.9. Wartości indeksów regionalnej areny reprezentacji województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1998-2024

Wybory	Proporcjonalność	Rywalizacyjność	Efektywna liczba partii	Agregacja
1998	88,29	0,62	2,65	13,00
2002	82,40	0,63	3,79	7,87
2006	86,49	0,82	4,30	6,66
2010	83,42	0,52	3,08	12,12
2014	84,21	0,74	3,12	10,60
2018	79,20	0,82	2,69	11,67
2024	83,12	0,73	2,63	15,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Rekordowe poziomy osiągnęły natomiast indeksy efektywnej liczby partii (liczone na poziomie wyborczym) oraz agregacji. Główną przyczynę takiego stanu stanowiło to, że swoich przedstawicieli do przedmiotowego sejmiku wprowadziły trzy komitety (najmniej w historii), a zwycięzca powszechnego głosowania był bliski zdobycia połowy mandatów. Jednak poziomy tych indeksów dla 2024 r. mogłyby teoretycznie wskazywać na posiadanie przez największy klub bezwzględnej większości mandatów.

4.4. Podsumowanie

Już po oficjalnym ogłoszeniu wyników wyborów było pewne, że kontynuowana będzie współpraca koalicyjna między PO i PSL. Kooperacja ta trwa nieprzerwanie od 2006 r. W III kadencji w skład koalicji wchodzili również radni PiS i Samoobrony RP, a obecnie dołączyła dwójka rajców PL2050. Warto też uwypuklić fakt, że PSL współzarządza przedmiotowym regionem od samego początku jego istnienia, czyli od 1999 r.

Inauguracyjne posiedzenie sejmiku VII kadencji odbyło się 6 maja 2024 r. W pierwszej kolejności zajęto się wyborem składu prezydium. Zgodnie z przewidywaniami na funkcję przewodniczącej została ponownie – jednogłośnie – wybrana Elżbieta Piniewska (KO) z Inowrocławia. W poczet zastępców wybrano po jednym przedstawicielu wszyst-

kich trzech klubów, ale to były zupełnie inne osoby niż w poprzedniej kadencji. W gronie tym znaleźli się Katarzyna Lubańska (KO), Józef Ramlau (PiS) oraz Przemysław Sznajdrowski (TD, PL2050)¹⁸. W tym samym dniu planowano również wyłonić nowy skład zarządu województwa. Choć było pewne, kto zostanie wybrany na marszałka, decyzję tę odroczono o trzy dni. Powodem były niejasności co do ustaleń o kształcie koalicji wojewódzkich, jakie miały zapaść na szczepie krajowym. Występowała bowiem wątpliwość, czy w składach zarządów województw muszą być przedstawiciele wszystkich partii, które od grudnia 2023 r. tworzą rządową koalicję. Tu niejasność odnosiła się do obecności przedstawiciela Lewicy, nawet jeśli to ugrupowanie nie zdobyło żadnego mandatu.

Niejasność została rozwiana 9 maja 2024 r., a w nowym zarządzie ponownie znaleźli się przedstawiciele PO i PSL. Na funkcję marszałka radni wybrali Piotra Całbeckiego – piąty raz z rzędu. W głosowaniu pokonał on Marka Gralika (zgłoszonego przez PiS) stosunkiem głosów 20:8, przy dwóch głosach wstrzymujących się. Warto zatem zauważyć, że trzech radnych PiS nie poparło swojego kandydata¹⁹. Do zarządu województwa wybrano jeszcze cztery inne osoby. Wicemarszałkami zostali Zbigniew Ostrowski (PO) i Aneta Jędrzejewska (TD/PSL), a członkami Dariusz Kurzawa (TD/PSL) oraz, dość nieoczekiwanie, Marek Wojtkowski (PO)²⁰. Personalna obsada stanowisk nieco różniła się od sytuacji ukształtowanych po wyborach z lat 2014 i 2018. Warto jednak zauważyć, że każda z osób wchodzących z zarządu reprezentuje inną część regionu, co było także wcześniej praktykowane.

¹⁸ M. Kaczyńska, *Radni województwa zaprzysiężeni. Na czele sejmiku ponownie Elżbieta Piniewska*, <https://www.radiopik.pl/2,119908,radni-wojewodztwa-zaprzysiezeni-na-czele-sejmiku> [dostęp: 31.05.2024].

¹⁹ O. Taraszka, *Znamy skład zarządu województwa. Piotr Całbecki ponownie marszałkiem*, <https://bydgoszcz.tvp.pl/77441581/piotr-calbecki-ponownie-marszalkiem> [dostęp: 31.05.2024].

²⁰ Warto wspomnieć, że Wojtkowski był w latach 2014-2024 prezydentem miasta Włocławka. W głosowaniu ponownym (z 21 kwietnia 2024 r.) przegrał on z wiceministrem i senatorem RP Krzysztofem Kukuckim z Lewicy, zdobywając 43,72% głosów. Wcześniej Wojtkowski był dwie kadencje posłem na Sejm RP (2007-2014).